

4. Желік М. Б. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди: кримінально-правова характеристика : дис. ... канд. юр. наук. Львів, 2018. 258 с.

5. Комарницька М. О. Відповідальність за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди за кримінальним правом України : дис. ... доктора філософії. Львів, 2021. 203 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-398-2-34>

Шкелебей О. В.,

аспірант першого курсу

кафедри публічного та приватного права

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

м. Київ, Україна

ПЕРЕВАГИ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ЗАКОННІСТЮ РІШЕНЬ ТА ДІЙ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

Відповідно до ч. 2 ст. 55 Конституції України кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [1]. Отже, однією із форм контролю за правомірністю рішень та дій суб'єктів владних повноважень є судовий контроль, який покладається, головним чином, на адміністративні суди.

У науковій літературі зазначається, що судовому контролю повинні бути притаманні ознаки контролю як загальноправового явища. Судовий контроль – це процес, метою якого є встановлення відповідності рішень та дій суб'єктів права певним принципам, стандартам, правилам поведінки, а в широкому сенсі – вимогам закону. Тобто метою судового контролю є забезпечення дотримання законності, а змістом – перевірка наявності передбачених законом умов для вчинення певних дій або прийняття певних рішень [2, с. 152].

Разом з тим, на відміну від інших форм контролю, судовий контроль характеризується певними особливостями, зумовленими специфікою як процедури здійснення такого контролю, так і правовим статусом суб'єктів його здійснення (якими є судді), а також особливістю результатів оформлення такого контролю – у формі судового рішення, виконання якого можливе у примусовому порядку.

До вказаних особливостей саме судового контролю саме в адміністративному судочинстві також необхідно додати спеціальну мету та

завдання контролю, що визначені, зокрема Кодексом адміністративного судочинства України (КАС України).

Згідно з положеннями ч. 1 ст. 2 КАС України завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень [3].

У мотивувальній частині Рішення від 9 вересня 2010 р. № 19-рп/2010 Конституційний Суд України на підставі системного аналізу положень ст. ст. 6, 124, 125 Конституції України, ст. 2, 17 КАС України, а також ст. ст. 17, 18 та 26 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» дійшов висновку, що розмежування юрисдикційних повноважень між загальними і спеціалізованими судами підпорядковано гарантіям права кожної людини на ефективний судовий захист; за таким підходом усі публічно-правові спори, у яких хоча б однією зі сторін є суб'єкт владних повноважень, належать до адміністративної юрисдикції і за компетенцією мають бути розглянуті адміністративними судами [4].

Особливістю судового контролю за правомірністю рішень та дій суб'єкта владних повноважень є те, що внаслідок проходження спеціальної процедури перевірки суд визнає таке рішення або дію неправними, що, як правило, має наслідком їх скасування, або підтверджує їх легітимність, відмовляючи у задоволенні позову.

Деякі науковці з цього приводу висловлюють думку про те, що судовий контроль за діяльністю публічної адміністрації є особливим видом діяльності судів різних юрисдикцій, що полягає у прямій (безпосередній) та непрямій (опосередкованій) перевірці законності та правомірності прийнятих рішень, дій або бездіяльності як певного суб'єкта владних повноважень, так і публічної адміністрації, що становить сутність справи чи супроводжує розгляд та розв'язання окремих правових спорів; наслідком судового контролю може бути відновлення порушеного режиму законності, певних прав, забезпечення охорони суспільних відносин й поновлення у повному обсязі порушених прав суб'єктів різних правовідносин, що виникають у державі, через спеціальні органи виконання судових рішень або у добровільному порядку [5, с. 151].

Водночас, зважаючи на те, що система адміністративних судів в Україні утворена спеціально з метою захисту прав, свобод та інтересів особи приватного права у публічно-правових відносинах від порушень зі сторони суб'єктів владних повноважень, зокрема шляхом перевірки правомірності їх рішень, дій або бездіяльності, то судовий контроль зі сторони адміністративних судів також відрізняється від судового контролю, який здійснюють суди іншої юрисдикції. Зокрема,

такі особливості криються у: спеціальному порядку доказування (ст. 77 покладає обов'язок доказування правомірності своїх рішень, дій або бездіяльності на суб'єкта владних повноважень); зниженій ставці судового збору та наявністю низки пільг при його сплаті; особливостях деяких засад адміністративного судочинства, зокрема щодо офіційності встановлення усіх обставин справи, яка покладає на суд обов'язок самостійно витребувати у суб'єкта владних повноважень – відповідача у справі доказів, необхідних для повного та всебічного встановлення обставин справи тощо.

Таким чином, перевагами судового контролю за правомірністю рішень та дій суб'єктів владних повноважень в адміністративному судочинстві над іншими формами такого контролю є: 1) спеціальна процедура перевірки правомірності рішень, дій або бездіяльності суб'єкта владних повноважень, яка є більш ретельною та всебічною внаслідок процесуальних особливостей адміністративного провадження, які дозволяють адміністративному суду виявляти більш активну позицію з метою з'ясування істини у справі в порівнянні з іншими видами судочинства; 2) спеціальна форма оформлення результатів судового контролю – судові рішення, яке є обов'язковим для всі учасників справи, а також інших осіб, включаючи державні органи та органи місцевого самоврядування; така обов'язковість забезпечується можливістю застосування державного примусу; 3) особливий порядок оскарження результатів судового контролю та набрання чинності судовим рішенням, а саме – встановлення можливості перегляду судового рішення у порядку апеляційного, а також у визначених процесуальним законодавством випадках – касаційного оскарження.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Олендер І. Я. Функції суду в державному механізмі. *Право і суспільство*. 2014. № 1–2. С. 149–154.
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
4. Рішення Конституційного Суду України від 09.09.2010 № 19-рп/2010. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/103035273>
5. Добош З. Особливості застосування судового контролю у діяльності публічної адміністрації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2021. №. 68. С. 148–152.